

Klíčové směrnice Evropské unie na ochranu přírody se měnit nebudou

Jan Plesník

Základní právní normy Evropské unie na ochranu přírody, jmenovitě směrnice č. 2009/147/ES o ochraně volně žijících ptáků, resp. její předchůdkyně č. 79/409/EHS (směrnice o ptácích, 1979), a směrnice č. 92/43/EHS o ochraně přírodních stanovišť,

volně žijících živočichů a planě rostoucích rostlin (směrnice o stanovištích, 1992), představují z celé řady dobře známých důvodu bez nadsázky nejpropracovanější zákony na ochranu přírody, a to nejen na našem kontinentu.

Zubr (*Bison bonasus*) patří mezi volně žijící živočichy, na něž se vztahuje směrnice o stanovištích. Foto Jan Plesník

Soukromí vlastníci pozemků na lokalitě soustavy Natura 2000 v belgických Ardenách sami začali přeměňovat smrkové monokultury v rašeliniště, která se v oblasti vyskytovala původně. Foto Jan Plesník

Také lesní Národní park Troodos na Kypru se stal součástí soustavy chráněných území EU Natura 2000. Foto Jan Plesník

Tím, že důsledně propojují druhovou ochranu s péčí o biotopy, překonávají i dodnes moderní zákon o ohrožených druzích (ESA), platný v USA. V současnosti se zmiňované směrnice vztahují na 450 druhů a poddruhů volně žijících ptáků, více než 1 200 druhů a poddruhů ostatních volně žijících živočichů a planě rostoucích rostlin a 231 typu přírodních a přírodě blízkých stanovišť (biotopu). Na základě uvedené legislativy se v EU vytváří a spravuje dobře známá soustava chráněných území Natura 2000, spolu s obdobnou soustavou Smaragd v evropských zemích, které nejsou členy EU, počtem lokalit představující největší systém chráněných lokalit, budovaný na stejném principu, na světě Ostatně, v současnosti Natura 2000 zabírá na souši a v pobřežním a mořském prostředí plochu větší než milion čtverečních kilometrů. Přínos soustavy Natura 2000 se odhaduje na těžko představitelnou částku 223 – 314 miliard eur (6 – 8,5 bilionu Kč) ročně. Pro srovnání uveďme, že hrubý domácí produkt České republiky dosáhl v roce 2015 4,55 bilionu Kč. I když hlavním účelem soustavy zůstává ochrana biologické rozmanitosti na všech jejích hlavních úrovních, nevylučuje se v ní lidská činnost: je vytvářena tak, aby v ní mohl člověk působit na přírodní dědictví udržitelným způsobem.

Prověрка směrníc jako politická priorita
Předseda Evropské komise Jean-Claude Juncker prohlásil po volbách do Evropského parlamentu v květnu 2014 za jednu

z priorit podrobnou analýzu obou směrnic a následné prověření možností je sloučit tak, aby vznikla „modernější legislativa“. Hned poté se vyrojily početné obavy, že ve skutečnosti má pod pláštěm v EU tolik oblíbených inovací dojít k výraznému oslabení směrnic, vehementně požadovanému jak developery, tak jinými resorty. Podle standardního zadání se hodnocení mělo soustředit na účinnost, konzistentnost a důležitost směrnic a na jejich přidanou hodnotu pro EU a odpovědět tak na otázku, zda jsou potřebné, a pokud ano, tak v jaké podobě.

Opakovaná odpověď
Proti změnám v obou směrnicích se vyjádřil mj. Evropský parlament, akademická obec, sdružení ředitelů evropských institucí ochrany přírody (ENCA) a pro mnohé možná překvapivě také představitelé soukromého sektoru z řad průmyslu a obchodu a majitelé malých a středních firem. Nema-lou roli v debatě o budoucnosti péče o přírodní a krajinné dědictví ve sjednocené Evropě sehrála rozsáhlá kampaň s názvem NatureAlert, požadující zachování legislativy EU na ochranu přírody v současné podobě. Organizovaly ji významné nevládní organizace, jako je BirdLife International, Světový fond na ochranu přírody (WWF International) a Přátelé Země a akci podpořilo více než 200 nevládních organizací ze všech členských států EU. V internetové veřejné diskusi se 520 325 z 550 000 ob-

čanů členských států EU, které se jí aktivně zúčastnili, postavilo proti revizi klíčových právních norem EU na ochranu přírody. Uvedený počet představuje nevídaný rekord: v dějinách Evropských společenství, resp. EU, žádná otázka související s péčí o životní prostředí nezískala větší podporu nejširší veřejnosti, dokonce ani takové problémy, jako je kvalita ovzduší nebo přítomnost nejrůznějších cizorodých látek v prostředí a jejich dopad na lidské zdraví.

Názor, že žádné změny v textu směrnic o ptácích a o stanovištích nejsou potřebné, zastávaly i některé členské státy, kupř. SRN, Velká Británie, Španělsko, Polsko, Francie, Slovensko, Chorvatsko, Lucembursko a také Česká republika. Ke stejnému názoru dospěla i podrobná studie tří nezávislých, uznávaných mezinárodních konzultačních firem, uveřejněná v březnu 2016. Není žádným tajemstvím, že určitou dobu si vyžádala debata představitelů Generálního ředitelství pro životní prostředí s ostatními generálními ředitelstvími, v Evropské komisi, představujícími obdobu resortních ministerstev.

Status quo potvrzen
7. prosince 2016 oznámila Evropská komise, že se směrnice měnit nebudou, protože plně vyhovují svému účelu, a že bude vypracován akční plán, zdůrazňující jejich odpovídající naplňování v praxi, zejména zapojení všech zainteresovaných stran a otázku financování, s cílem zvýšit účinnost směrnic.